Působivý román o tom, že na některé vzpomínky nestačí ani ničivý oheň

henning
mankell

švédské holínky

HOST

henning
mankell

švédské holínky

henning
mankell

švédské holínky

Brno 2018

Copyright © Henning Mankell 2015
Published by agreement with Copenhagen
Literary Agency ApS, Copenhagen
Translation © Marie Voslářová, 2018
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7577-370-8 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7577-371-5 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7577-372-2 (Formát MobiPocket)

Pro Elise

Tato kniha je volným pokračováním románu *Italské boty*. Příběh se odehrává o osm let později.

Ten mnoho ví, kdo poznal utrpení.

Píseň o Rolandovi

oceán nicoty

1

Jedné podzimní noci před necelým rokem mi shořel dům. Bylo to v neděli. Odpoledne se zvedl vítr. Na větroměru jsem večer viděl, že v nárazech dosahuje rychlosti přes dvacet metrů za vteřinu.

Vál ze severu a byl hodně studený, přestože podzim teprve začínal. Když jsem si šel kolem půl jedenácté lehnout, pomyslel jsem si, že na ostrov, který jsem zdědil po babičce a dědečkovi, se přihnala první podzimní bouřka.

Podzim, potom co nevidět zima. A s ní i noc, kdy moře začne zvolna pokrývat led.

Bylo to toho roku poprvé, kdy jsem si do postele zalezl v ponožkách. Chlad poprvé pořádně ukázal, co umí.

Měsíc předtím jsem pracně opravil střechu. Pro ne právě zdatného řemeslníka to znamenalo pořádnou práci. Spousta tašek bylo starých a popraskaných. Moje ruce, které kdysi během složitých chirurgických zákroků svíraly skalpel, nebyly na manipulaci s hrubými střešními taškami stavěné.

Ture Jansson, který u nás na ostrovech celý život dělal poštovního doručovatele, ale už odešel do důchodu, se nabídl, že mi z přístavu doveze nové tašky. Ani si za

to nenechal zaplatit. Měl jsem ve své loděnici improvizovanou ordinaci, kde jsem Janssona vyšetřoval s jeho domnělými neduhy, tak mu teď možná připadalo, že mi dluží protislužbu.

Rok za rokem jsem mu na molu před loděnicí prohlížel údajně bolavé paže a záda. Chodil jsem si pro stetoskop, který jsem měl zavěšený vedle balabána kajky, a pokaždé konstatoval, že jeho plíce i srdce pracují bezchybně. Všechna ta opakovaná vyšetření vždycky ukázala, že se Jansson těší výtečnému zdraví. Jeho obavy z vymyšlených chorob však byly tak obrovité, že jsem za svou dlouholetou lékařskou praxi nic podobného nezažil. Byl pošťák a zároveň hypochondr na plný úvazek.

Při jedné příležitosti si stěžoval, že ho bolí zuby. Tehdy jsem se odmítl jeho potížemi zabývat. Nevím, jestli si potom na pevnině zašel k zubaři. Zajímalo by mě, jestli měl ten člověk vůbec někdy aspoň jediný kaz. Možná skřípal zuby ve spaní a rozbolely ho z toho?

Té noci, kdy vypukl požár, jsem si jako obvykle vzal prášek na spaní a brzy usnul.

Probudilo mě náhlé rozsvícení silných reflektorů. Když jsem otevřel oči, obklopovalo mě oslepující světlo. Pod stropem ložnice se kupila mračna šedého kouře. Ponožky jsem si zřejmě sundal ve spánku, když se v místnosti oteplilo. Vyskočil jsem z postele a seběhl po schodech do kuchyně. To pronikavé světlo zářilo všude. Všiml jsem si, že hodiny v kuchyni ukazují devatenáct minut po půlnoci. Popadl jsem černou pláštěnku, která visela u vchodových dveří, natáhl jsem si gumové holínky, přičemž jednu se mi vůbec nedařilo nazout, a vyřítil jsem se ven.

V tu chvíli už byl dům v plamenech. Oheň duněl a hučel. Musel jsem sejít k molu a loděnici, žár začínal být

nesnesitelný. Odtamtud jsem dění sledoval. V prvních okamžicích jsem se vůbec nezamýšlel nad tím, co katastrofální požár způsobilo. Jen jsem přihlížel, jak se nemyslitelné stává skutečností. Srdce mi bušilo, až jsem měl pocit, že se mi v hrudníku rozletí na kusy. Ten požár zuřil uvnitř mě stejně jako venku.

Čas se v žáru rozplynul. Začaly připlouvat lodi s rozespalými obyvateli šérů. Zpětně bych ale nedokázal říct, jak dlouho to trvalo ani kdo vůbec přijel. Vytřeštěně jsem zíral na oheň a jiskry, které vířivě vylétávaly k nočnímu nebi. V jednom děsivém okamžiku mi náhle připadalo, že skrze oheň vidím stařecké postavy dědy a babičky.

Na podzim, když zmizí letní návštěvníci a poslední plachetnice odplují zpátky do neznámých domovských přístavů, nás tu na ostrovech moc nezbývá. Někdo ale zahlédl zář ohně v noční temnotě. Potom se zpráva rozšířila a všichni chtěli pomoct. Požární čerpadla pobřežní stráže pumpovala slanou vodu a stříkala ji na hořící dům. Ale bylo už samozřejmě pozdě. Mělo to jen ten účinek, že spáleniště začalo zapáchat. Ohořelé dubové trámy a obložení stěn, tapety a podlahy z linolea v kombinaci se slanou vodou vydávají puch, na jaký se nezapomíná.

Za úsvitu nezbývalo nic než dýmající a čpící ruiny. Vítr zatím zeslábl. Bouře se přehnala dál nad Finský záliv.

Vítr jako by dovršil neblahé dílo ohně a přispěl k tomu, že z krásného domu mých prarodičů nezůstalo nic.

Za úsvitu jsem se taky poprvé dokázal zeptat sám sebe, proč požár vypukl. Neměl jsem rozžaté svíčky ani jsem nenechal svítit žádnou starou petrolejku. Nekouřil jsem ani jsem nerozdělával oheň ve starých kamnech. Před několika lety mi do domu zavedli elektřinu.

Vysvětlení neexistovalo. Jako by se dům podpálil sám.

Jako by dům mohl z únavy, stáří a znechucení spáchat sebevraždu.

Uvědomil jsem si, že jsem se zmýlil v jedné rozhodující představě o svém životě. Přistěhoval jsem se sem před mnoha lety, poté co jsem provedl neúspěšnou operaci, kvůli které jedna mladá žena přišla o ruku. Tehdy jsem často myslel na to, že dům, kde bydlím, tu stál v den, kdy jsem se narodil. A že tady bude stát i v den, kdy to tu opustím.

Ale spletl jsem se. Až odejdu, budou tady duby, břízy, olše a jeden jediný jasan. Ale z krásné ostrovní usedlosti zůstanou jen vyvýšené základy z kamenných bloků, které sem kdysi dotáhli přes led z dávno zavřeného lomu u Håkansborgu na pevnině.

Z myšlenek mě vytrhl Jansson, který si stoupl vedle mě. Oblečený byl v prastarých tmavomodrých montérkách. Čepici neměl, zato však staré motorkářské rukavice. Poznával jsem je, nosil je v zimě, když led nebyl ani pevný, ani roztátý a on musel pro rozvážení pošty používat hydrokoptéru.

Prohlížel si moje boty. Podíval jsem se tím směrem taky a uvědomil jsem si, že jsem si na útěku natáhl dvě levé zelené holínky značky Tretorn. Už jsem chápal, proč se mi jedna z bot nazouvala tak ztuha. A proč se mi tak špatně došlapovalo, když jsem obíhal hořící dům.

„Přivezu ti jinou botu," nabídl se Jansson. „Mám doma nějaké liché."

„Možná najdu v loděnici ještě jeden pár," odpověděl jsem.

„Ne," sdělil mi Jansson. „Byl jsem se tam podívat. Máš tam nějaké kožené boty a staré nesmeky, co si dřív lidi nasazovali na boty, když na útesech ubíjeli tuleně."

Nepřekvapovalo mě, že mi Jansson už loděnici prohrabal. Tentokrát, pravda, kvůli mým dvěma levým holínkám. Ale věděl jsem už z dřívějška, že mi do přístřešku leze. Jansson byl čmuchal. Byl jsem už dlouho přesvědčený, že si čte všechny pohledy, které mu projdou rukama, když si od něj letní návštěvníci na molech kupují známky.

Jansson na mě pohlédl unavenýma očima. Byla to dlouhá noc.

„Kde budeš bydlet? Co teď budeš dělat?“

Neodpověděl jsem, protože jsem odpověď neznal.

Přiblížil jsem se k doutnající ruině. Levá holínka mě tlačila. To je všechno, co mi teď patří, pomyslel jsem si. Boty, které nejdou do páru. Všechno ostatní je fuč. Nemám se ani do čeho obléct.

V okamžiku, kdy jsem si uvědomil celý rozsah pohromy, mnou projel jakýsi naříkavý výkřik. Ale nic jsem neslyšel. Všechno, co se ve mně dělo, se odehrávalo nehlučně.

Jansson se znovu vynořil vedle mě. Pohyboval se zvláštním způsobem, jako by měl místo chodidel měkké tlapy. Objeví se zdánlivě odnikud a prostě tam stojí. Jako by věděl, jak neustále zůstávat mimo zorné pole ostatních.

Proč radši neshořel jeho ubohý barák na Stångskäru?

Jansson ucukl, jako by mou zahořklou myšlenku uhodl. Ale pochopil jsem, že jsem se zřejmě zašklebil a on si to vysvětlil tak, že se postavil moc blízko.

„Můžeš samozřejmě bydlet u mě,“ řekl, když se vzpamatoval.

„Děkuju, že to říkáš,“ odpověděl jsem.

Potom jsem uviděl karavan své dcery Louisy, zaparkovaný v olšoví za Janssonem. Nedaleko stál vzrostlý dub,

který dosud úplně neopadal. Karavan pořád ještě zakrývaly svěšené větve.

„Mám karavan," řekl jsem. „Můžu zatím bydlet tam."

Jansson se na mě zkoumavě zadíval. Ale nic nenamítal.

Všichni, kdo se v průběhu noci sešli, se začali vracet ke svým lodím. Ale než se vydali na cestu, zastavovali se u mě a říkali, že mi samozřejmě rádi pomohou se vším, co bych mohl potřebovat.

Moje situace se skutečně během pár nočních hodin změnila natolik, že jsem náhle potřeboval všechno. Neměl jsem ani kompletní pár gumových holínek.